Stadskerk Nijmegen (OCP), 28 mei 2023, Pinksteren
Voorganger: ds. Pieter Endedijk (PKN)

[1e lezing: Handelingen 2,1-11] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Toen de dag van het Pinksterfeest aanbrak waren ze allen bij elkaar. 2 Plotseling klonk er uit de hemel een geluid als van een hevige windvlaag, dat het huis waar ze zich bevonden geheel vulde. 3 Er verschenen aan hen een soort vlammen, die zich als vuurtongen verspreidden en zich op ieder van hen neerzetten, 4 en allen werden vervuld van de heilige Geest en begonnen op luide toon te spreken in vreemde talen, zoals hun door de Geest werd ingegeven.
5 In Jeruzalem woonden destijds vrome Joden, die afkomstig waren uit ieder volk op aarde. 6 Toen het geluid weerklonk, dromden ze samen en ze raakten geheel in verwarring omdat ieder de apostelen en de andere leerlingen in zijn eigen taal hoorde spreken. 7 Ze waren buiten zichzelf van verbazing en zeiden: 'Het zijn toch allemaal Galileeërs die daar spreken? 8 Hoe kan het dan dat wij hen allemaal in onze eigen moedertaal horen? 9 Parten, Meden en Elamieten, inwoners van Mesopotamië, Judea en Kappadocië, mensen uit Pontus en Asia, 10 Frygië en Pamfylië, Egypte en de omgeving van Cyrene in Libië, en ook Joden uit Rome die zich hier gevestigd hebben, 11Joden en proselieten, mensen uit Kreta en Arabië – wij allen horen hen in onze eigen taal spreken over Gods grote daden.'

[Evangelie: Johannes 14, 23-29] (Nieuwe Bijbelvertaling)
23 Jezus sprak: 'Wanneer iemand mij liefheeft zal hij zich houden aan wat ik zeg, mijn Vader zal hem liefhebben en mijn Vader en ik zullen bij hem komen en bij hem wonen. 24 Maar wie mij niet liefheeft, houdt zich niet aan wat ik zeg, en wat jullie mij horen zeggen, zijn niet mijn woorden, maar de woorden van de Vader door wie ik gezonden ben. 25 Dit alles zeg ik tegen jullie nu ik nog bij jullie ben. 26 Later zal de pleitbezorger, de heilige Geest die de Vader jullie namens mij zal zenden, jullie alles duidelijk maken en alles in herinnering brengen wat ik tegen jullie gezegd heb.
27 Ik laat jullie vrede na; mijn vrede geef ik jullie, zoals de wereld die niet geven kan. Maak je niet ongerust en verlies de moed niet. 28 Jullie hebben toch gehoord dat ik zei dat ik wegga en bij jullie terug zal komen? Als je me liefhad zou je blij zijn dat ik naar mijn Vader ga, want de Vader is meer dan ik. 29 Ik vertel jullie dit nu, voordat het gebeurt, zodat jullie het geloven wanneer het zover is.

[overweging:]
Pinksteren is geen populair feest. Het kent niet bekende symbolen zoals bij Kerst en Pasen. Pinksteren is geen hip woord. Het woord 'Pinksteren' is niets anders dan de verbastering van een Grieks woord dat niet meer dan 'vijftigste' betekent.
Vandaag is het de vijftigste dag van Pasen.
Die telling van zeven maal zeven dagen is Joods. Op die vijftigste paasdag viert Israël het Wekenfeest en gedenkt daarmee dat God met zijn volk een verbond sloot, een binding is

aangegaan die Hij niet verbreekt.

Het is een misverstand om te denken dat in de Handelingen van de apostelen de éérste Pinksterdag wordt beschreven, dat het daar in Jeruzalem voor het eerst Pinksteren is.
'Toen de dag van het Pinksterfeest aanbrak waren ze allen bij elkaar.' Zo begint dat bekende Bijbelgedeelte. Misschien beter gezegd: En toen de Pinksterdag vervuld was, of misschien nog beter: en toen de vijftigste dag vol was.
Vervulde tijd, zoals een pink als de vijfde vinger, de volle hand aangeeft, zo is de tijd is vervuld.
Pinksteren is de feestelijke voltooiing van Pasen.

Op Pinksteren gaat het dus over Pasen, over nieuw leven dat letterlijk mensen inspireert en nieuwe wegen wijst. Daarom ligt ook vandaag het evangelie open bij een deel van dat lange tafelgesprek van die paasmaaltijd: Jezus is in gesprek met zijn leerlingen hoe het verder gaat in de geest van Jezus.

Vandaag zoomt de camera in op een klein kamertje in Jeruzalem, waar zich een groep enthousiaste volgelingen van Jezus heeft verzameld.
Ze komen altijd op dezelfde plaats bijeen, ze spreken dezelfde taal en worden door dezelfde geest vervuld. Met zo'n groep om je heen denk je al gauw dat je de wereld kunt veranderen. Maar dan gebeurt er iets wat de saamhorigheid verstoort. De heilige Geest zelf brengt onrust. Op een dag merken de groepsleden dat ze niet allemaal meer dezelfde taal spreken. Ieder begint zich op een eigen manier uit te drukken. Al gauw begrijpen ze elkaar niet meer. De bekende woorden verliezen hun betekenis en de oude vertrouwde ideeën kunnen ze niet meer met elkaar delen. Terwijl de één nog vuriger spreekt dan de ander, is harmonie ver te zoeken. Het kamertje wordt al gauw te klein voor zoveel opwinding. Het verhaal vertelt niet over een talenwonder, maar over een communicatiestoring. Zo begint het op die mooie Pinksterdag: de kerk is nog niet geboren of ze heeft een probleem. Mensen begrijpen elkaar niet meer, woorden die hetzelfde waren klinken anders, en onbekende woorden maken het moeilijk elkaar te begrijpen.

Taal is hét communicatiemiddel bij uitstek, dat mensen gebruiken, niet alleen om te spreken, maar vooral te luisteren, te verstaan.
Mensen verstaan elkaar, communiceren met elkaar.
Daar zit het woord 'communie' in: gemeenschap: mensen hebben iets gemeenschappelijks en dat wordt verstaan.
Waar communie, communicatie ontbreekt, wordt het leven verstoord.

De Bijbel kent dus dat prachtige verhaal over herstelde communicatie, dat mensen worden bezield door de Geest van God en zo voor elkaar verstaanbaar worden, dat mensen elkaar begrijpen en begrip krijgen voor elkaar.

Daar in Jeruzalem zijn velen samengekomen, van heinde en ver. Maar het zijn ook allemaal mensen met een verschillende achtergrond. Vreemde namen van volken voor ons, Parten, Meden, Elamieten. Maar als we die namen vertalen, gaat het om onze eigen wereld. Het hele Midden-Oosten, Irak, Iran, Saoedi-Arabië, Griekenland, Turkije, Egypte, Libië. In onze tijd niet bepaald een gebied dat als toonbeeld van vrede, verdraagzaamheid en verstaanbaarheid geldt.
Maar ook van dichterbij zijn ze er: Judeeërs en Galileeërs. Judeeërs, zeg maar mensen uit de Randstad waar de macht, de regering, de economie haar centrum heeft en Galileeërs, mensen uit andere provincies van het land, waar men andere en vaak meer zorgen heeft om het leven gaande te houden. Ook in onze tijd geen landsdelen die elkaar goed begrijpen, dat is de laatste tijd wel gebleken.

En dan staat er zoiets als: de Judeeërs horen de Galileeërs in hun eigen taal. Hun eigen geloofstaal. De Judeeërs, dat zijn de mensen die de Schrift zo trouw mogelijk naleven. Ze voelen zich thuis in de taal van de Schrift.
De Galileeërs, dat zijn boeren en vissers, de mensen van het land en de mensen van de zee. Mensen die met hun handen werken, niet de denkers, maar de doeners. Ze hoeven niet elke week naar die kerk toe. Ze geloven wel en ze geloven het wel, hebben het hart op de goede plaats en het hart op de tong.
Als er staat dat al die mensen voor elkaar verstaanbaar worden, wil dat zeggen dat de taal van het nieuwe leven, de paastaal, voor iedereen verstaanbaar is. Mensen verstaan elkaar, begrijpen elkaar, hebben begrip voor elkaar.
Het bijzondere van het Pinksterfeest daar in Jeruzalem, je zou mogen zeggen: het wonder van Pinksteren, is dat Judeeër en de Galileeër, de vrome en de rebelse verstaanbaar worden voor elkaar.

Op die Pinksterdag raken mensen geïnspireerd – daar zit het woord ‘spirit’, ‘geest’ in – zodat zij de geloofstaal van de ander verstaan.
En vanuit dat moment ontstaat er een beweging, mensen die samen dat verhaal over de Opgestane vast willen houden, eruit willen leven. Een eerste gemeente vormt zich. De Handelingen van de apostelen vertellen erover.

In ónze tijd is de kerk van Christus een veelkleurige, een pluriforme kerk. De geloofstaal van de een is niet gelijk aan de geloofstaal van een ander. We zeggen vaak dat dat iets is van onze tijd.
Ik denk het niet. Kijk maar daar in Jeruzalem, toen die Pinksterdag aanbrak. Judeeërs en Galileeërs spraken hun eigen geloofstaal, maar er sloeg een vlam over waardoor mensen elkaar niet uitsluiten maar insluiten, ruimte bieden, hun eigen spiritualiteit – daar heb je weer zo’n woord waar ‘spirit’, ‘geest’ in zit – hun eigen spiritualiteit gunnen.

De Geest, dat is in de taal van de Bijbel ‘adem, wind’, de adem van God, wind van Godswege. Het zondagslied zegt:

De wind, wij zien hem niet,
zijn stem klinkt in ons oor.
een briesje of een storm,
die alle rust verstoort.

Het is niet een zacht briesje dat daar in Jeruzalem waait, nee, het is een stormwind die het huis doet schudden en mensen van hun stuk brengt. Buiten zichzelf van verbazing – zo zegt de bijbeltekst, ze raakten geheel in verwarring.
Pinksteren moet het daarvan hebben: mensen die van hun stuk worden gebracht.

Die verbazing, die verwarring uit het pinksterverhaal moet ons toch aan het denken zetten. Alleen midden in die verwarring is troost te vinden; alleen in de leegte is weer hoop te vinden.
Als je dan wel eens zit te tobben hoe het verder moet met die kerk, met die gemeente van Christus, ook hier in Nijmegen, is daar een teken van vreugde.

De Geest van God is een beweging, voortkomend van alzo hoge, neerdalend in onze mensenwereld om het onzichtbare te kunnen zien.
Die Geest ontregelt, ontwricht en verwart alle kerkelijk gedoe, maar is inspiratie en bezieling, brengt ons van ons stuk om mensen uit één stuk te worden in de naam van de Vader en de Zoon in de heilige Geest.

Pieter Endedijk, endedijk@hetnet.nl